

Załącznik do Uchwały
Nr
Rady Miejskiej w Pyrzycach
z dnia2023 r.

PROGRAM USUWANIA BARSZCZU SOSNOWSKIEGO Z TERENU GMINY PYRZYCE

GMINA PYRZYCE

PYRZYCE 2023

Spis treści:

1. Cele i założenia Programu.
2. Charakterystyka rośliny.
3. Zagrożenia niesione przez Barszcz Sosnowskiego.
4. Metody zwalczania.
5. Harmonogram działań.
6. Planowane działania.

1. Cele i założenia Programu.

Celem głównym Programu usuwania Barszczu Sosnowskiego z terenu Gminy Pырzyce jest ograniczanie rozprzestrzeniania się i zwalczanie na terenie gminy roślin gatunku Barszcz Sosnowskiego.

Potrzeba realizacji Programu wynika z konieczności prowadzenia działań mających na celu eliminację zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego związanego z istnieniem stanowisk Barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Pырzyce. Realizacja założeń Programu

przewidywana jest na okres kilku lat. Wynika to z kilku czynników między innymi fizjologii gatunku oraz możliwości finansowych.

Żywotność nasion, zdolność rośliny do regeneracji i brak naturalnych wrogów powodują, że walka z barszczem jest bardzo trudna. Należy ją zaplanować na okres minimum od 3 do 5 lat w przypadku obszarów, na których można stosować zabiegi chemiczne oraz 8 - 10 lat w przypadku obszarów, na których nie można stosować środków chemicznych. W walce z barszczem istotne jest kompleksowe działanie i konsekwentne prowadzenie zabiegów technicznych mających na celu usunięcie roślin z zajętych stanowisk. Głównym problemem przy zwalczaniu barszczu jest jego duża zdolność do regeneracji oraz plenność objawiająca się dużą liczbą nasion wytwarzanych w baldachach (kwiatostanach). Duża zdolność kiełkowania, płodność oraz odporność na warunki środowiskowe powodują, że Barszcz Sosnowskiego stanowi poważne zagrożenie dla rodzimego środowiska przyrodniczego.

Aby skutecznie zlikwidować i zapobiegać rozprzestrzenianiu się inwazyjnego gatunku oraz zminimalizować koszty jego zwalczania należy:

- 1) na terenach zajętych przez barszcz, regularnie wykonywać zabiegi agrotechniczne zmierzające do usuwania barszczu, zwłaszcza na obrzeżach pól, wzdłuż dróg, cieków wodnych, łąkach, nieużytkach rolnych;
- 2) prowadzić działania zapobiegawcze - stale monitorować dotychczasowe stanowiska występowania barszczu;
- 3) podjąć działania zwalczające w sytuacji gdy zawiodą sposoby zapobiegawcze i barszcz pojawi się ponownie lub na nowych obszarach.

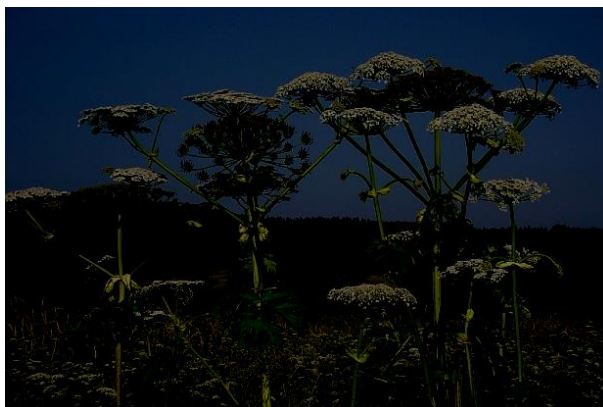
2. Charakterystyka rośliny.

Barszcz Sosnowskiego – to gatunek rośliny zielnej, należący do rodziny selerowatych. Pochodzi z rejonu Kaukazu, skąd został sprowadzony do Europy w XIX wieku jako roślina ozdobna. W Polsce, pojawił się pod koniec lat 50 XX wieku sprowadzony z Leningradzkiego Wszechniastkowego Instytutu Uprawy Roślin, jako nowa roślina paszowa. Po kilku latach rozpoczęto jego uprawę w gospodarstwach rolniczych.

Prowadzone na przełomie lat 60-70 XX wieku w Państwowych Gospodarstwach Rolnych próby masowego żywienia bydła kiszonką z barszczu, nie powiodły się. Liczne oparzenia skóry zwierząt i błon śluzowych przewodu pokarmowego oraz niechęć zwierząt do jedzenia nowej paszy spowodowały, że pod koniec lat 70 XX ubiegłego stulecia zrezygnowano z uprawy tych roślin. Niestety w okresie kilku lat prowadzenia upraw doszło do rozprzestrzenienia się roślin poza obszar pól uprawnych. W krótkim czasie roślina opanowała tereny dookoła gospodarstw rolnych i w sposób niekontrolowany rozprzestrzeniła się na tereny ruderalne, wzdłuż dróg, torów kolejowych i cieków wodnych oraz nieużytków rolnych.

Barszcz Sosnowskiego jest jedną z najwyższych roślin zielnych na świecie, jego pęd może często osiągnąć 3,5 m wysokości (przy średnicy u podstawy 10-12 cm). Łodyga jest okrągła, bruzdowana, pokryta brunatnymi plamami. Liście odziomkowe oraz wyrastające z dolnej partii łodygi są trójkątne lub pierzastodzielne, te ułożone wyżej mają trójdzielnie naciętą blaszkę. Długość blaszek liściowych może przekraczać 1,5 m. Kwiatostan to baldach tworzony przez kilkadziesiąt baldaszków. Kwiaty są białe, czasami różowawe. Owoc to rozłupka, rozpadająca się na dwie płaskie niełupki. Sok roślinny zawiera furokumaryny (furanokumaryny) – związki fotouczulające, które mogą zagrażać zdrowiu, a nawet życiu człowieka. Jedna roślina potrafi wykształcić do 80 000 nasion. W pierwszym roku roślina wytwarza tzw. rozetę, w drugim wyrastają pędy nasienne, zamiera po wydaniu nasion. Nasiona uzyskują zdolność kiełkowania po 60 do 90 dniach przebywania w temperaturze od 2 do 5°C. Proces ten w warunkach naturalnych następuje w okresie zimy, po uprzednim rozsianiu nasion. Barszcz Sosnowskiego pojawia się najczęściej w przydrożach, nieużytkach i odłogach, młodych uprawach leśnych i skrajach lasów, terenach zielonych

i zaniedbanych polach uprawnych, w miejscach wilgotnych, w pobliżu cieków wodnych, kanałów i rowów. Jest rośliną agresywną, inwazyjną, niezwykle trudną do zwalczania.

3. Zagrożenia jakie stwarza Bartsch Sosnowskiego.

a) zagrożenia dla ludzi i objawy po kontakcie z Bartschem Sosnowskiego

Największym zagrożeniem ze strony Bartschu Sosnowskiego jest wydzielany przez tą roślinę sok. We wszystkich częściach Bartschu Sosnowskiego znajdują się olejki eteryczne zawierające związki kumarynowe znane też jako furanokumaryny. Zapach związków kumarynowych wyraźnie odczuwalny jest po roztarciu liści Bartschu Sosnowskiego. Furanokumaryny są wysoce niebezpieczne dla ludzi. Jeśli będą one miały kontakt ze skórą w obecności światła słonecznego powodować będą oparzenia II i III stopnia.

Działanie furanokumaryn wzmacniane jest przez obecność światła ultrafioletowego, wysoką temperaturę i wilgotność powietrza oraz silne spocenie się osoby, która dotknęła bartschu Sosnowskiego. Objawy spowodowane działalnością furanokumaryn pojawiają się po upływie kilkunastu minut od kontaktu z Bartschem Sosnowskiego. Największe natężenie powodowanych przez Bartsch Sosnowskiego objawów ma miejsce w ciągu od 30 do 120 minut od kontaktu z Bartschem Sosnowskiego. Fakt, że od kontaktu z Bartschem Sosnowskiego do wystąpienia objawów mija sporo czasu czyni tę roślinę jeszcze bardziej niebezpieczną. Często zdarza się, że ofiary tej rośliny mają z nią długi i intensywny kontakt zanim pojawią się spowodowane przez nią oparzenia. Objawy spowodowane kontaktem z Bartschem Sosnowskiego nasilają się w ciągu doby od kontaktu z tą rośliną. W tym czasie następuje zaczerwienienie skóry i pojawiają się pęcherze zawierające surowiczy płyn. Stan zapalny spowodowany kontaktem z Bartschem Sosnowskiego utrzymuje się przez trzy dni. Miejsca podrażnione przez tą roślinę ciemnieją na kilka miesięcy. Podrażnione przez Bartsch Sosnowskiego miejsca przez lata pozostają wrażliwe na działanie światła UV. Wytwarzane przez Bartsch Sosnowskiego substancje powodują raka i wady wrodzone. W skrajnych przypadkach kontakt z Bartschem Sosnowskiego może doprowadzić do zgonu.

Bartsch Sosnowskiego może powodować pojawianie się ropnych pęcherzy, których gojenie się może potrwać wiele lat. Blizny spowodowane przez Bartsch Sosnowskiego mogą pozostawać na ciele przez całe życie. Bartsch Sosnowskiego może doprowadzić do uszkodzenia oczu i dróg oddechowych lub wstrząsu anafilaktycznego. Wstrząs anafilaktyczny może wystąpić w przypadku, gdy spowodowane przez Bartsch Sosnowskiego oparzenia obejmą co najmniej połowę powierzchni ciała.

b) zagrożenia dla zwierząt

U zwierząt, które spożywały zielone części Bartschu Sosnowskiego mogą pojawić się biegunka, krwotoki wewnętrzne i stan zapalny układu pokarmowego. Szczególnie często zdarzają się przypadki oparzenia przez Bartsch Sosnowskiego krowich wymion.

c) zagrożenia dla innych roślin

Barszcz będący rośliną bardzo ekspansywną tworzy liczne skupiska, ograniczając w ten sposób przestrzeń życiową innym gatunkom roślin, których biologia nie pozwala na konkurencję z tak okazałą rośliną, co powoduje degradację środowiska przyrodniczego. Barszcz Sosnowskiego powoduje degradację środowiska przyrodniczego.

W przypadku udzielenia pierwszej pomocy poszkodowanemu, po kontakcie z barszczem:

- 1) szybko i dokładnie obmyć ciało wodą z mydłem;
- 2) unikać ekspozycji podrażnionych miejsc na światło słoneczne przez okres min. 48 godzin;
- 3) w przypadku kontaktu soku roślin z oczami przemyć je dokładnie wodą i chronić przed światłem. Unikać światła słońca (nosić okulary z filtrem UV);
- 4) możliwie szybko skontaktować się z lekarzem dermatologiem.

4. Metody zwalczania barszczu.

1. mechaniczne:

a) orka – na głębokość ok. 24 cm niszczy wschody barszczu i może w znaczący sposób zredukować procent kiełkujących nasion;

b) podcinanie lub wykopywanie korzeni – powinno być wykonane dwukrotnie: wczesną wiosną oraz w połowie lata. Zalecane jest podcinanie co najmniej 10 cm poniżej powierzchni gleby. Jest to metoda pracochłonna, ale bardzo efektywna;

c) koszenie – metoda stosowana na większych arealach. Bardzo szybkie odrastanie sprawia, że koszenie musi być powtarzane 2-4 razy w trakcie sezonu wegetacyjnego, aby nie dopuścić do zmagazynowania w korzeniach i liściach składników potrzebnych do zakwitnięcia i wydania nasion. Niższe koszenie zmniejsza prawdopodobieństwo odrastania nowych baldachów na niższych piętach. Koszenie sprawia, iż rośliny barszczu „stają się” wieloletnie. Pozbawione możliwości wydania pędów, ciągle dążą do wydania kwiatostanu. Całkowite wyeliminowanie roślin polega na ich „zmęczeniu”, czyli bardzo częstym koszeniu;

d) ścinanie kwitnących roślin przed zawiązaniem nasion w sposób pozwalający na powstrzymanie wytwarzania nowych nasion - usuwanie baldachów może być równie skuteczne jak koszenie, jednakże bardzo istotny jest czas ich usuwania. Nie należy tego robić zbyt wcześnie w sezonie, bo regeneracja następuje bardzo szybko i w rezultacie wytworzony zostanie nowy kwiatostan. Zbyt późny zabieg daje ryzyko osypywania się dojrzałych nasion do gleby. Ścięte baldachy muszą być zebrane i zniszczone;

e) zawiązywanie baldachów w worki plastikowe oraz zmiana warunków glebowych – polega na ograniczeniu wysiewu nasion do gleby oraz zmianie warunków glebowych na niekorzystne dla rośliny. W czasie zawiązywania się owoców nakłada się na baldachy worki plastikowe, które nie pozwalają na rozsianie się nasion. Nasiona zebrane w plastikowe worki są palone, a obszar na którym rosły barszcze poddaje się procesowi wapnowania.

f) usunięcie wierzchniej warstwy gleby na obszarach na których roślina ta występuje w największym zagęszczeniu i na to miejsce przywiezienie nowej ziemi, wykonaniu głębokiej orki i wapnowaniu gleby;

2. chemiczne:

Najczęściej do zwalczania Barszczu Sosnowskiego stosowane są herbicydy, w których składzie substancją czynną jest glifosat, powodujący osłabienie siły kiełkowania nasion. Późne zabiegi nie tylko osłabiają lub niszczą wieloletnie rośliny barszczu, ale także osłabiają zdolność kiełkowania nasion. W miejscach, na których doszło do rozsiania się nasion barszczu, jego zwalczanie należy zaplanować na co najmniej 4 do 5 lat. Nie wyklucza się dłuższego czasu zwalczania. Zabiegi opryskiwania można wykonać w trzech terminach:

- a) wiosną – do połowy maja na siewki (do fazy rozety);
- b) wczesnym latem – od czerwca w okresie wytwarzania pędów kwiatowych do początku kwitnienia;
- c) późnym latem – do jesieni, gdy rośliny osiągną fazę dobrze rozwiniętej rozety (wysokość roślin od 15 do 35 cm) i zaczynają gromadzić substancje pokarmowe w korzeniach.

5. Harmonogram działań

W celu zwalczania populacji Barszczu Sosnowskiego powinny zostać przeprowadzone zintensyfikowane działania pozwalające na wyeliminowanie większości skupisk występowania rośliny.

L.p.	Nazwa zabiegu	Termin
1	Pierwsze koszenie	Druga połowa maja
2	Pierwszy oprysk	Pierwsza połowa czerwca
3	Drugi oprysk	Druga połowa czerwca
4	Drugie koszenie	Pierwsza połowa lipca
5	Trzeci oprysk	Druga połowa lipca

Obszar wokół miejsc występowania dorosłych roślin należy bardzo dokładnie zbadać i usunąć wszystkie zalążki nowych pędów wyżej wymienionymi metodami, z zachowaniem intensywności w zależności od etapu rozwoju rośliny.

6. Planowanie działania oraz zasady finansowania działań wynikających z realizacji Programu.

W związku z tym, że Gmina nie ma możliwości finansowania usług wykonywanych na rzecz osób fizycznych lub prawnych usuwanie barszczu realizowane będzie w oparciu o środki pozyskane na ten cel z zewnętrznych źródeł finansowania, między innymi z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Program usuwania Barszczu Sosnowskiego jest programem długoletnim i powinien być realizowany do momentu całkowitego usunięcia populacji roślin z terenu gminy Pyrzyce. O podejmowanych przez Gminę działaniach związanych z usuwaniem barszczu, zwłaszcza w miejscach znajdujących się blisko siedlisk ludzkich, należy uprzedzić mieszkańców, ponieważ każda z metod usuwania roślin stwarza potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi. W celu realizacji zadania polegającego na całkowitym usunięciu Barszczu Sosnowskiego z gruntów na terenie Gminy Pyrzyce planuje się wykonanie następujących czynności:

- 1) podjęcie działań mających na celu pozyskanie środków na sfinansowanie akcji usuwania barszczu z obszaru Gminy Pyrzyce;
- 2) wyłonienie podmiotu odpowiedzialnego za bezpośrednie zwalczanie barszczu w przypadku pozyskania przez Gminę Pyrzyce dofinansowania na realizację zadania w zakresie usuwania Barszczu Sosnowskiego;
- 3) podjęcie działań, mających na celu usunięcie Barszczu Sosnowskiego z gruntów nie stanowiących własności Gminy Pyrzyce, w tym zawarcie porozumień z zainteresowanymi uczestniczeniem w programie właścicielami lub użytkownikami gruntów zajętych przez barszcz, którzy wyrażą zgodę na prowadzenie na ich gruntach zabiegów usuwania tej rośliny i kontroli wykonania tych zabiegów zgodnie z wytycznymi dotującego;
- 4) kontrolowanie realizacji obowiązku usuwania Barszczu Sosnowskiego w Gminie Pyrzyce.

